

Apie “viešojo intereso falsifikatorius” ir Lietuvą (344)

Nida Vasiliauskaitė, www.DELFI.lt

2006 rugpjūčio mėn. 19 d. 10:27

Pasak Laisvosios

© DELFI (K.Čachovskio nuotr.)

rinkos instituto eksperto **Giedriaus Kadziausko**, “viešojo intereso falsifikatoriais” laikytini piliečiai, reikalaujantys “Lietuvos” kino teatro išsaugojimo. Kadangi “falsifikatoriams” priklausau ir aš, reaguoti tiesiog privalau. Šį kartą ne tiek į eksperto samprotavimus išprovokavusią problemą, kiek į patį gluminančiai ekspertišką straipsnį ir Laisvosios rinkos instituto poziciją. Palikime diskusijas už ar prieš “Lietuvą” kuriam laikui nuošalėje: geriau paanalizuokime eksperto retoriką. Pirmasis pono Kadziausko komentaro sakinytis prasideda taip: “ ‘Didingesnio’ europinio kino mylėtojai, žaižaruodami išmintimi, reikalauja...”. Ar reikia tęsinio? Man –

ne. Bet pacituosiu dar: “Tačiau net ir didžiausias intelektualas neturėtų užmiršti savo skonį ir pasirinkimų ribotumo ir reikalauti, kad pagal jo skonį valdžia sutvarkytų pasaulį ar bent jau Vilniaus miestą. Asmeninių preferencijų neprimetimas kitiems yra brandos požymis.”

Čia vyksta šis tas įdomaus: “intelektualų pastatymas į vietą”. Su jais net nediskuotuojama – jie mokomi skonio, gero elgesio ir brandos, jie atlaidžiai pabarami, pagąsdinami dėl visa ko sovietine šmėkla (varžyti privačią iniciatyvą – koks klaidus socialistinis užmojis!), iš jų netgi mėginama prasčiokiškai šaipytis (tpfu, “išminties bokštas”, nukvaišęs inteligentas, vėl “žaižaruoja” su savo “didingesne” nuomone). Kur kieno vieta, koks kieno skonis, kas turi teisę ko nors reikalauti ir apskritai viešai kalbėti – sprendžia verslas. Ir merkia akį “plačiosioms liaudies masėms”, balsuojančioms pirkiniais (kuo labiau perka – tuo geresnis daiktas, kuo daugiau žiūrovų salėje – tuo geresnis kinas). “Liaudžiai” patinka, kai litterati gauna per galvą. Labai patinka.

Sutinku, žiūrėti nekomercinį kiną – tik mano ir į mane panašių itin siauro akiračio subjektų, kuriems kažkodėl (tikriausiai dėl blogo auklėjimo ir sugadinto skrandžio) nepatinka maitintis pelningu “sapnų fabriko” maistu, poreikis. Niekada net neįtariau, kad ponas Kadziauskas pamanytų, jog tokį keistą skonį priskyrėme jam, statistiniam piliečiui ar net, kaip jis teigia, visai tautai. Bet jokioje civilizuotoje šalyje apie “viešą interesą” ir nesprendžiama daugumos balsavimu: priešingu atveju, neliktų nei akademinių knygų, nei simfoninės muzikos, nei muziejų, nei humanitarinių disciplinų universitetuose, nei skulptūrų gatvėse (paklauskime publikos, ką ji mano apie šių dalykų egzistenciją už mokesčių mokėtojų pinigų).

 Kur kieno vieta, koks kieno skonis, kas turi teisę ko nors reikalauti ir apskritai viešai kalbėti – sprendžia verslas. Ir merkia akį “plačiosioms liaudies masėms”, balsuojančioms pirkiniais (kuo labiau perka – tuo geresnis daiktas, kuo daugiau žiūrovų salėje – tuo geresnis kinas). “Liaudžiai” patinka, kai litterati gauna per galvą. Labai patinka.

Nida Vasiliauskaitė:

Dar viena citata: “Centrinis planuotojas socializme irgi tariasi žinąs, kokį kiną ir kaip žmonės žiūrėti mėgsta”. Nejau ekspertas tikrai bijo, kad, pavykus išsaugoti “Lietuvą”, vargšai Lietuvos piliečiai mūsų, “viešojo intereso falsifikuotojų”, valia būtų pasmerkti kartu su mumis žiūrėti, pavyzdžiui, Lucino Visconti filmų retrospektyvą, užuot braukę ašaras “Bridžitos Džouns dienaštyje”? Gal mes kėsinau uždaryti visus kitus kino teatrus arba pakeisti jų repertuarą?!

Bet kas tie “mes”? Kuklia eksperto nuomone, grupelė sovietinės jaunystės besiilginčių jausmingų marazmatikų, pripratusių laukti valdžios malonių: pernelyg įsinarino – pats laikas treptelėti tvirta gauruota verslininkiška koja. Ką gi, reikia suteikti ekspertui šiek tiek informacijos ir nuvilti: dauguma kenkėjų-protestuotojų sovietiniais laikais dar vaikščiojo po stalu ar net gimę nebuvo – tai akademinis jaunimas. Ir, beje, daugelis jų – visai ne tie patys žmonės, kurie džiūgauja dėl Valdovų rūmų statybų ar naudojasi proga “išreikšti nepasitenkinimą valdžia” (supraskime: žmogeliai nežino ką daro).

Ar tai ką nors keičia? Ne. Vis tiek, pasak eksperto, mūsų interesas – siauras ir privatus, o bendras interesas – ilgalaikė privačios nuosavybės apsauga, kurią mes, žinoma, pakertame. Palyginus su nuosavybe, jokie kiti interesai nėra svarbūs. Ką gi, ir vėl reikia aiškintis: gerbiame mes tą nuosavybę, ir esame ja suinteresuoti ne mažiau už kitus, bet vis dėlto norisi papasakoti vieną prieš keletą metų nutikusią nereikšmingą istoriją.

Dalyvavau mokslinėje konferencijoje Molėtuose. Laisvalaikiu žvalgėmės po apylinkes. Grįždami lėtai ėiome ežero pakrante (buvome penkiese). kai staidą iššoko mosuodamas rankomis iraudes

žmogėnas: "Stokit, kur dabar? Čia MANÓ ežeras. Ar nematot - privati valda! Praėjimas – litas. Mokėkit arba dinkit iš čia!" Kai atsisukome, truputį nusiramino, apglėbė suglumusią savo žmonelę ir pamokė: "Būkit kultūringi – privačią nuosavybę reikia gerbti". Mėginome ta jo nuosavybę suabejoti, primindami, kad ežero aptverti iki pat vandens negalima, bet žmogėnas, matyt, pajuto grėsmę savo autoritetui ir pagrasino paleisti šunį. Teko gerbti...

Moralas toks: mielai gerbiu nuosavybę, verslą, Hypermarketus, Multipleksus, Laisvosios rinkos institutą ir publikos skonį, bet tik tada, kai jie bent apsimeta gerbią intelektą. Tuo tarpu mūsų eksperto tonas, stilius, vartojami žodeliai, baksnojimas į viešųjų ryšių technologijų pagalba susikonstruotą oponento karikatūrą, visa bendra laikysena nepalieka abejonių: kažkas negerai mūsų šalyje ne vien su "Lietuva", nekomerciniu kinu ir net ne vien su kultūros politika – kažkas negerai su laisva rinka, jos ekspertais, jų laisvės samprata ir bendravimo manieromis. Taip atvirai šis institutas savo laisve švytinčios fizionomijos dar nebuvo pademonstravęs.

Griežtai draudžiama DELFI paskelbtą informaciją panaudoti kitose interneto svetainėse, tradicinėse žiniasklaidos priemonėse ar kitur arba platinti mūsų medžiagą kuriuo nors pavidalu be sutikimo, o jei sutikimas gautas, būtina nurodyti DELFI kaip šaltinį.

Susiję straipsniai:

- [Nuomonė ir jos turėjimas](#) (262)

2006 rugpjūčio mėn. 10 d. 10:56

- [Q](#) (488)

2006 liepos mėn. 8 d. 12:15

- [Q](#) (312)

2006 birželio mėn. 12 d. 12:00

- [Eurofobija ir tautinės tapatybės mistika: ar galime prarasti tai, ko neturime? \(I\)](#) (479)

2006 birželio mėn. 5 d. 12:45

- [Apie vertybių amžinumą](#) (488)

2006 balandžio mėn. 13 d. 00:01

- [Teokratijos nostalgija?](#) (370)

2006 balandžio mėn. 4 d. 09:50

- [Dostojevskis konservatoriškai?](#) (519)

2006 kovo mėn. 12 d. 12:17